

A renovación da función pública. Estratexias para frear a corrupción política en España

La renovación de la función pública.
Estrategias para frenar la
corrupción política en España

The renewal of the public function.
Strategies to curb political
corruption in Spain

52
Regap

RAMIÓ MATAS, C.
Los Libros de la Catarata, Madrid, 2016

Regap

RECENSIONES

Polo xeral, os traballos ou os ensaios elaborados arredor da análise da administración e xestión pública e das súas institucións adoitan ser achegas teóricas baseadas en abundante bibliografía, cun estrito rigor académico de corte formal e coa principal intención de perfeccionar o sistema conforme un modelo idealista onde imperen os conceptos de boa gobernanza, ética pública, transparencia, rendición de contas, reforma ou modernización administrativa.

La renovación de la función pública. Estrategias para frenar la corrupción política en España, de Carles Ramió, é unha obra moito máis ambiciosa e esquece os formalismos. Así mesmo, estamos ante un traballo de implacable solidez académica e innegable profesionalidade, todo iso unido a un estilo ameno e desenfadado propio dun dos mellores especialistas en Administración pública de España, como demostra nas súas –ata o momento– 19 obras e innumerables estudos e artigos publicados. Ademais, a súa dilatada experiencia, non só na rama académica como catedrático de Ciencia Política e da Administración, senón tamén polo seu contacto directo co mundo administrativo e político durante os últimos trinta anos, vese reflectida ao longo das páxinas que compoñen este ensaio honesto e encomiable.

Esta obra preséntase ante un escenario actual ateigado dun incesante número de casos de corrupción que sacoden os alicerces do aparato gobernamental, administrativo, empresarial e social. Por conseguinte, a obra consegue demostrar que a corrupción non só afecta e infecta a esfera pública, senón que a súa natureza tamén é transversal. O profesor Ramió, cunha estrutura sinxela, divide esta obra en tres capítulos.

En primeiro lugar, analiza os datos e sucesos históricos recentes do fenómeno da corrupción política en España. Nesta parte, Carles Ramió realiza un breve percorrido polos primeiros episodios de corrupción de maior relevancia da nosa historia recente –como foron os tan populares casos Roldán e Filesa a finais dos anos 80 e a principios dos anos 90, respectivamente– para así dar conta das tres dimensións da corrupción española: a corrupción de carácter persoal, a corrupción que deriva do financiamento ilegal dos partidos políticos e aquela corrupción que incide nas institucións públicas.

Nesta liña, o autor interpreta numerosos datos procedentes de distintos indicadores e variables de gran relevancia para a análise deste fenómeno, como son o índice de percepción da corrupción, o sobrecusto da contratación pública, o indicador de confianza política, a evasión fiscal ou a economía encuberta, todo iso en comparativa con outros países da Unión Europea.

Posteriormente –e como núcleo central do libro– desenvolve as causas máis relevantes asociadas á corrupción, estuda a súa natureza de carácter político e como afecta ao ámbito empresarial e sindical, aos medios de comunicación e a unha boa parte da nosa sociedade.

Así, no segundo capítulo, o profesor Ramió leva a cabo un minucioso estudo das causas da corrupción política e as variables que interveñen nesas prácticas ilícitas. Estas causas reflicten, sen lugar a dúbidas, a necesidade imperiosa dunha renovación ou reforma substancial da función pública e da súa estrutura, como indica o propio título da obra.

A excesiva relaxación das institucións públicas ante esta lacra, o déficit de funcionarios dedicados a evitar e controlar a corrupción, e o deficiente financiamento dos partidos políticos son tres das causas que Carles Ramió aborda con absoluta claridade e contundencia. A estas súmansas outras razóns máis controvertidas ou que quizais poden suscitar o debate, como son a asimetría existente entre a dedicación política e os incentivos recibidos polos cargos políticos, a desmotivación e acomodación dos empregados públicos ou a corrupción empresarial e a súa vinculación ao tan famoso e peyorativo termo das *portas xiratorias*.

Ademais, é interesante a análise que realiza o autor sobre a corrupción como parte da nosa cultura social e sobre o labor das organizacións sindicais nas Administracións públicas nas últimas décadas, as cales provocaron o contrario ao esperado, ao se converteren, malia estaren destinadas a defender os empregados públicos e fomentar un aparato administrativo forte e capacitado, en entidades extractivas, parasitarias e protagonistas dalgunhas das máis relevantes tramas de corrupción en España.

Esta segunda parte da obra finaliza co importante papel que exercen os medios de comunicación á hora de investigar, detectar e informar das malas prácticas e disfuncións no sistema político. A través dunha análise do comportamento dos medios de comunicación en España ante estes sucesos, o autor detecta tres problemas fundamentais: o partidismo, a súa falta de independencia e o seu forte financiamento derivado das institucións públicas dos diferentes niveis de goberno. Así as cousas, Carles Ramió interpreta, en sentido amplo, de que xeito os medios de comunicación actúan como “cómplices por omisión” da corrupción activa e como fontes xeradoras de confusión social.

En conclusión, para este autor a clave encóntrase na renovación –organizativa e institucional– urxente da clase política, para que esta se caracterice pola súa solidez profesional, a súa

transparencia e que, principalmente, esta nova clase política posúa lexitimidade democrática e social.

Finalmente e partindo desta última premisa, no terceiro e último capítulo deste ensaio recóllense as proposicións ou estratexias elaboradas polo autor co fin de impulsar medidas reformistas que poidan executarse coa maior brevidade posible. Neste punto, Ramió afirma que cómpre “modernizar o noso sistema de partidos, as nosas institucións básicas do Estado e as nosas Administracións públicas para incorporar máis intelixencia nas súas funcións de implementación de políticas públicas e de control cara aos políticos, o mercado e a sociedade” (Ramió, 2016, p. 115).

Tales propostas estrutúranse arredor dos seguintes eixes básicos de acción e reforma: a aposta por medidas de rexeneración política, institucional e público-privada; o fomento da transparencia, a avaliación das institucións públicas e a dotación de intelixencia a estas; a mellora dos sistemas de control e detección de casos de corrupción; e, en relación coa calidade da función pública, a aplicación da meritocracia no acceso ao emprego público e a profesionalización da dirección pública.

Esta última parte da obra recolle a verdadeira achega de Carles Ramió. A pesar de que algunhas das 25 proposicións xa foron tratadas por outros autores expertos en xestión pública, a aplicación conxunta e paulatina de todas elas e o feito de contar con institucións e empregados públicos honestos –afastados das prácticas corruptas e comprometidos co servizo público– convértese na fórmula precisa para combater estas dinámicas incesantes de desfalco público.

A detección imparabile dos casos de corrupción na actualidade e o gran talento e rigor científico que caracterizan a Carles Ramió xustifican o epílogo que lle pon fin a esta obra. Neste punto, o autor reserva a parte final para comprobar a veracidade das súas hipóteses e concluír que a envergadura real deste fenómeno é maior do aparente.

Non obstante, aínda que ten en conta o xurdimento de novos partidos políticos como factor que pode impulsar un cambio dentro do propio sistema e facilitar exponencialmente as transformacións expostas co fin de combater así as dinámicas corruptas, tería sido coherente que o autor tamén tivese formulado a excesiva intervención estatal en todos os ámbitos da esfera pública como posible causa da propagación acelerada do fenómeno da corrupción. Por iso, este último aspecto de gran relevancia non se mostra na súa obra e sería razoable telo en conta.

Por todo o exposto anteriormente, esta publicación, elaborada por un perfecto coñecedor da Administración pública, debe converterse nunha lectura imprescindible e nunha fonte de documentación e reflexión non só para aqueles que ocupen postos políticos ou para aqueles que sexan responsables públicos de alto nivel, senón tamén para todos os que forman parte das Administracións públicas e para a sociedade en xeral, na que repercuten directa e indirectamente todas as decisións e accións de servizo público.

Lorena Alonso Suárez

Universidade de Santiago de Compostela
lorena.alonso.suarez@gmail.com

Regap

RECENSIONES